

Klimatneutral bygg- och anläggningssektor

Klimatpåverkan från bygg- och anläggningssektorn i Sverige uppgår till cirka 15 miljoner ton koldioxid per år, när import och indirekta effekter inkluderas. Det är mer än utsläppen från alla personbilar, lastbilar och bussar tillsammans. Inkluderar vi även uppvärmning landar koldioxidutsläppen på 22 miljoner ton per år. För att minska klimatutsläppen behöver Stockholms stad därför ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040.

Mycket arbete läggs ned på att skapa energi- och klimateffektiva byggnader. Kunskapsnivån blir allt högre när det gäller klimatpåverkan från driftsfasen. Däremot beaktas sällan klimatbelastningen från själva byggprocessen, från materialutvinning till färdig byggnad eller anläggning. Detta trots att klimatpåverkan är minst lika stor i produktionsfasen som vid driftsfasen.

Husen som byggs blir alltmer energieffektiva. Medan utvecklingen har gått snabbt vad gäller minskad klimatpåverkan i driftsfasen, så har den i princip stått stilla eller till och med ökat i byggprocessen. Genom energieffektivisering har energifördelningen förflyttats till en ökad andel i produktionsfasen, men framför allt har fördelningen av en byggnads klimatpåverkan förskjutits till produktionsfasen.

Stockholm behöver skifta fokus så att byggnadens hela livscykel beaktas i stadens klimatarbete. En strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040 behöver tas fram där livscykelperspektivet finns med i hela kedjan: vid planering, projektering, byggande och användning av vår bebyggda miljö.

Störst möjlighet att minska klimatpåverkan från en byggnads eller anläggnings livscykel är genom beslut i tidiga skeden. Ju tidigare klimatfrågan är med som en parameter, desto mer genomgripande och betydande kan besluten bli. En viktig del i strategin blir därför att beakta klimatfrågan vid planering och markanvisningar. För att nå märkbara utsläppsminskningar behöver livscykelbaserade funktionskrav på minskade utsläpp av växthusgaser beaktas i hela planprocessen, inklusive miljökonsekvensbeskrivningarna.

Tillverkning av byggmaterial står för majoriteten, omkring 80 procent, av byggskedets klimatpåverkan, medan transporter till byggarbetsplatsen och själva byggproduktionen tillsammans utgör omkring 20 procent. I både bygg- och anläggningsprojekt bidrar cement i betong tillsammans med stål till en stor andel av ett projekts klimatpåverkan. Bostadsbyggande med massiv trästomme har tidigare visat sig stå för knappt hälften så stor klimatpåverkan som betong om inga aktiva val görs. Cementets klimatpåverkan har dock minskat över tid. Oberoende av systemval så har alla material och alla processer möjlighet att optimeras med avseende på klimatpåverkan.

Offentlig upphandling är ett kraftfullt verktyg för att påverka samhällsutvecklingen. En annan viktig del av strategin blir därför hur staden ska ställa miljökrav ur ett livscykelperspektiv vid upphandlingar. Entreprenörerna levererar det som efterfrågas. En klimateffektiv byggprocess ger idag inte någon konkurrensfördel på marknaden och byggreglerna ställer endast krav på energiprestanda i driftfasen. För att påskynda omställningen krävs en tydlig affärskoppling till låga utsläpp av växthusgaser för att få incitament till förändring. Staden behöver därför i upphandlingssituationer visa att lösningar som ger lägre klimatpåverkan värderas. Krav på miljöförbättring ur ett livscykelperspektiv kan utformas på ett materialneutralt och robust sätt som bidrar till sund konkurrens på marknadsmässiga grunder mellan samtliga aktörer i bygg- och anläggningssektorn. På så sätt kommer även materialleverantörer redovisa klimatbelastningen av sina produkter. Det kommer också stimulera att alternativa konstruktionslösningar och byggmetoder prövas, till exempel slankare konstruktioner, för att ta fram klimatsmarta alternativ. En annan positiv effekt är att elmaskiner främjas före bensin- och dieseldrivna maskiner.

I *Färdplan för fossilfri konkurrenskraft – bygg och anläggningssektorn* har branschen själva gett följande uppmaning till beställare:

- Beakta klimatpåverkan i tidiga skeden av plan- och byggprocessen.
- Ställ funktionsbaserade upphandlingskrav där innovativa lösningar med låg klimatpåverkan i ett livscykelperspektiv premieras. Efterfråga och ge incitament för lägre klimatpåverkan i anbud.
- Följ upp klimatkraven systematiskt, gör det kostsamt att göra fel och lönsamt att göra rätt.
- Ställ krav på återanvändning av material om/när det är fördelaktigt ur ett livscykelperspektiv, till exempel vid renovering och masshantering.
- Inför ett prekvalificeringskrav på att företagen ska ha ett klimatarbete eller -policy för att få lämna anbud, i synnerhet i större projekt som sker inom offentlig upphandling.

För att minska koldioxidutsläppen behöver även byggprocesser inkluderas i stadens klimatarbete. En strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor med fokus på ett livscykelperspektiv behöver tas fram.

Jag föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar följande:

- Att kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en strategi för klimatneutral bygg- och anläggningssektor till år 2040
- Att livscykelbaserade funktionskrav på minskade utsläpp av växthusgaser beaktas i hela planprocessen
- Att staden ska ställa miljökrav ur ett livscykelperspektiv vid upphandlingar av byggnader och anläggningar

Socialdemokraterna

Stockholm den 22 maj 2019

Emilia Bjuggren (S)